

Stortingets næringskomité
Stortinget
0226 OSLO

Vår kontakt:
Margrethe Brantsæter
Tlf. 970 60 816

Vår dato:
30.05.2022

Høringsinnspill fra Norsk Fjørfeleg til Prop. 200 S (2021-2022) Endringer i statsbudsjettet 2022 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2022 m.m.)

De 1.200 bøndene i verdikjedene som sørger for at Norge er selvforsynt med egg, kylling, kalkun og and, representeres i høringsinnspillet fra Norsk Fjørfeleg (NFL).

Verken egg, kylling, kalkun eller and inngår i målprissystemet. Fjørfebønder mottar derfor 0-10 % av inntekten sin som tilskudd over jordbruksavtalen, mens prisen varemottakerne innhenter i markedet i all hovedsak avgjør inntekten til NFLs medlemmer. NFL ønsker med dette innspillet å påpeke hva politikerne må gjøre fremover for å ivareta inntekten til bønder som produserer egg, kylling, kalkun og and fremover.

Bønder i verdikjedene for egg, kylling, kalkun eller and mottok ingen kompensasjon i tilleggshandlingene høsten 2021. Varemottakerne har forsøkt å øke prisen, men har ikke kompensert alle de økte kostnadene som er påløpt fjørfebøndene. **Det er derfor svært viktig at Jordbruksavtalen sørger for at alle fjørfebønder får éngangskompensasjonen for økte kostnader i 2021/2022.** NFL håper, dersom de ekstraordinære kostnadene på innsatsfaktorer fortsetter å stige, at fjørfebøndene vil bli ivaretatt ved fremtidige tilleggshandlinger.

Prisnedskrivning

Kraftfôr utgjør 60-70 % av fjørfebøndenes kostnader. Selv relativt små økninger i kraftfôrpris får derfor en betydelig økonomisk konsekvens for NFLs medlemmer. Fjørfebøndene har blitt svært hardt rammet av de økte råvareprisene på verdensmarkedet, og har hatt en ekstraordinær økning i kraftfôrpriser fra januar 2020 til nå (mai 2022). Ingenting tyder på at prisøkningen på råvarer på verdensmarkedet vil stabilisere seg ned med det første. Det var derfor svært avgjørende at økt målpris på norsk korn i Jordbruksavtalen i størst mulig grad blir kompensert ved prisnedskrivning. Dette er det viktigste elementet i Jordbruksavtalen som ivaretar fjørfebøndenes økonomi. **NFL er glad for at jordbruksavtalen styrker kornbøndenes økonomi uten at hele målpris-økningen medfører økt kostnad for fjørfebøndene.** Hovedingrediensen i fjørfeføret er norsk korn, og fjørfeøringen er en viktig premissgiver for kornproduksjon og økt selvforsyningsgrad. **NFL mener det var en fornuftig å innvilge midlertidig endring av prisnedskrivning i avtaleåret, slik at også prisen på importert karbohydrat-råvarer blir skrevet ned.**

Bønder i verdikjeden for egg

Det har vært overproduksjon av egg siden 2012. Markedsregulator har ikke gode nok verktøy til å kontrollere nyetableringer når det er overskudd av egg i markedet. Uten bedre verktøy fungerer ikke markedsreguleringen slik den var ment, og markedsregulator har svært begrenset mulighet til å

kompensere eggprodusentenes økte kostnader. **NFL er svært skuffet over at det ikke ble gjort grep for å bedre markedsreguleringen på egg i Jordbruksavtalen. NFL ber Stortinget ta ansvar for å tilrettelegge slik at markedsregulator får flere verktøy til å hindre fortsatt overproduksjon av egg.**

Bønder med verpehøns mottar husdyrtilskudd. Dette er det eneste tilskuddet i jordbruksavtalen som innvirker på eggbøndernes økonomi, i tillegg til prisnedskrivning av korn. For eggbønderne var det viktig at satsen i Jordbruksavtalen ble økt til 11 kr for alle høner opp til konsesjonsgrensen. **NFL kommer til å kreve at denne satsen i fremtidige jordbruksoppgjør oppjusteres for å gjenspeile eggbøndernes stadig økende kostnader.**

Bønder i verdikjeden for fjørfekjøtt

På tross av et rekordhøyt oppgjør legger Jordbruksavtalen opp til at bønder som produserer fjørfekjøtt (kylling, kalkun og and) får en betydelig nedgang i inntekt i 2023. Det var viktig Jordbruksavtalen fastsetter at den øvre prisgrensen for kylling økes til 25 % uten at det åpnes opp for import. **Det er helt avgjørende at varemottakerne fremover viderefører kostnadene til fjørfekjøttbønderne gjennom økte priser i markedet.**

Produsenter av kylling, kalkun og and mottar ikke husdyrtilskudd, men kan søke om kompensasjon ved behov for avløser. At avløser-satsene ble økt med 10 % i Jordbruksavtale var bra. For mange av NFLs medlemmer er det flere problemer med beregningen av avløser-satsene.

1) Saktevoksende kylling.

Utrekningen av satsen er per dyr bonden leverer til slakt. NFL har i flere år påpekt at dette er en feilaktig måte å beregne avløsertilskuddet på. Mer enn 1/3 av kyllingbønderne har lavere tetthet av dyr i fjøset enn regelverket krever og/eller produserer kyllinger som slaktes ved en høyere alder enn det avløsertilskuddet tar utgangspunkt i. **NFL krever en bedre beregning for avløsertilskuddet for kyllingbønder.** For å bedre utregningen må avløsertilskuddet enten øke per kylling (spesialproduksjon og økologisk), eller tildeles pr. kg produsert kylling, slik at spesialproduksjon berettiger tilsvarende beløp som konvensjonell kyllingproduksjon. En annen mulighet er å lage to ulike satser; hvorav den ene satsen har en nedre grense for antall dyr man kan ha per år for å inngå i denne best kompenserte kategorien, heller enn ha som kriterium at produksjonen foregår etter økologiske prinsipper. På denne måten vil alle som driver «annerledes» få en mer tilpasset avløser-tilskuddsordning, sammenliknet med dagens ordning.

2) Kalkun

Avløsertilskuddet for kalkun har hatt betydelig svakere vekst enn produksjons- og lønnskostnadene. Tilskuddet utgjør derfor mindre i dag enn for 5-10 år siden. Konsesjonsgrensen er 60.000 kalkuner per år, men svært få driver så stort. I 2020 var gjennomsnittet 21.000 kalkuner per bonde per år. Satsen på 4,66 kr /dyr gjenspeiler ikke at kalkunprodusentene har blitt pålagt å ha færre dyr per m², og dermed at lønnskostnadene bonden har per kalkun har økt. Satsen på 4,6 kr/dyr gjør at bonden må ha mer enn 21.000 kalkuner per år for å være berettiget maksimalt avløsertilskudd. Dette gjør at de som produserer mindre enn gjennomsnittet ikke har mulighet til å få utløst maksimal kompensasjon. **NFL oppfordrer Stortinget til å øke avløsertilskuddet til kalkun til minimum 6,15 kr/dyr.**

Behov for bedre tilrettelegging mtp. investering i fornybare energikilder

Strømstøtteordningen som ble innvilget landbruket i februar 2022 har begrenset effekt for bønder som produserer fjørfekjøtt. Oppvarming av husdyrrømmet for å ivareta behovene til slaktekylling, kalkun, and og unghøner gjøres med gass, jordvarme og andre energikilder enn strøm. Nå benyttes midler som

bonden trenger for å få investert i fornybare energikilder til å betale for de økte energikostnadene. Dette bremser bøndenes mulighet til å bidra i det grønne skiftet. **NFL oppfordrer Stortinget til å utvide kompensasjonsordningen slik at flere energikilder inkluderes, slik som bl.a. er gjort for veksthusnæringen.**

Mange bønder har allerede investert i fornybare energikilder på gården, og omstillingsviljen er stor. Men, dersom alle fjørfe­bønder skal få faset ut fossil energi til oppvarming må potten til Verdiskapingsprogrammet til Innovasjon Norge utvides. Jordbruksavtalen innvilger kun 50 millioner økning av potten, og det faktiske behovet er på 200 millioner. **NFL vil oppfordre Stortinget til å øke bevilgningen til Innovasjon Norge slik at omstillingen til det grønne skiftet er mulig å få til.**

Skjev maktbalanse i verdikjeden

I 1983 fikk fjørfe­bonden nesten 60 % av fortjenesten for sine produkter. Siden den gang har fjørfe­bøndene gjennomført betydelige effektivisering, men det er grossistleddet som nå stikker av med opp mot 70 % av fortjenesten. Dagligvarehandelen profitterer altså på fjørfe­bøndenes bekostning. **NFL støtter at Stortinget intensiverer arbeidet med å utjevne maktbalansen slik at fjørfe­bonden kan få sin rettmessige andel av fortjenesten.**

Avgjørende med bedre tallgrunnlag

Mange fjørfe­bønder har ikke tillit til inntektsberegningene og det er avgjørende at grunnlagstallene oppleves som riktig av alle berørte parter. Slik er ikke situasjonen pr. i dag. **NFL har store forventninger til Gryttenutvalgets arbeid. Vi forventer at tallgrunnlaget som benyttes i forhandlingene i jordbruksoppjøret 2023 baseres på mer korrekte inntektsberegninger og mer representative referansebruk for bønder i verdikjeden for egg og fjørfe­kjøtt.**

Vi er tilgjengelig dersom dere har spørsmål eller ønsker ytterligere forklaring fra oss.

På vegne av Norsk Fjørfe­lag,

Margrethe Brantsæter

Margrethe Brantsæter
Daglig leder
Tlf. 970 60 816
E-post: margrethe@nfl.no

Ingunn Dalaker Øderud

Ingunn Dalaker Øderud
Styreleder
Tlf.: 419 21 895
E-post: ingunn@oederud.no